

ОНТОЛОГІЧНА ОСНОВА ВІНТАЖНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЖИТЛОВОГО ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА

7.01:728
<http://doi.org/10.5281/zenodo.1801220>

Сталінська Г. Д. Онтологічна основа вінтажної культури в контексті організації житлового предметно-просторового середовища. Стаття присвячена розгляду питання онтологічної основи вінтажної культури, причин її виникнення, затребуваності й розповсюдженості в сучасній дизайн-практиці. Виявлено, що вплив глобалізаційних процесів початку ХХІ сторіччя спричинив потребу в розробці альтернативного підходу в дизайні житлового середовища. Установлено, що уніфікація та стандартизація житла в нових умовах соціально-економічного розвитку західного світу сформували відхід від самобутніх національних рис та традицій. Визначено, що розвиток інноваційних технологій та їх впровадження в різні сфери життєдіяльності людини обумовили прагнення певної частини соціуму до повернення до ціннісних орієнтирів, пов'язаних із культурною та історичною спадщиною. Це сформувало нові завдання для дизайну інтер'єру, де постала необхідність знаходження балансу між прогресом і традицією. Виявлено, що саме через вінтажну культуру реалізується тенденція до відтворення та збереження самобутності, генетичної пам'яті, підтримки індивідуалізованого характеру буття та специфіки організації житлового середовища.

Ключові слова: онтологія, соціокультура, вінтаж, дизайн предметно-просторового середовища.

Сталінская Г. Д. Онтологическая основа винтажной культуры в контексте организации жилой предметно-пространственной среды. Статья посвящена рассмотрению вопроса онтологической основы винтажной культуры, причин ее возникновения, востребованности и распространения в современной дизайн-практике. Выявлено, что влияние глобализационных процессов начала ХХІ века вызвало потребность в разработке альтернативного подхода в дизайне жилой среды. Установлено, что унификация и стандартизация жилья в новых условиях социально-экономического развития западного мира сформировали отход от самобытных национальных черт и традиций. Определено, что развитие инновационных технологий и их внедрение в различные сферы жизнедеятельности человека обусловили стремление определенной части социума к возвращению к ценностным ориентирам, связанным с культурным и историческим наследием. Это сформировало новые задачи для дизайна интерьера, где возникла необходимость нахождения баланса между прогрессом и традицией. Выявлено, что именно через винтажную культуру реализуется тенденция к воспроизводству и сохранению самобытности, генетической памяти, поддержке индивидуализированного характера бытия и специфичности организации жилой среды.

Ключевые слова: онтология, социокультура, винтаж, дизайн предметно-пространственной среды.

Stalinska G. The Ontological Foundation of Vintage Culture in the Context of the Organization of Object-Spatial Environment. In recent years, there has been an increasing interest in vintage culture and its implementation in the interior design. The circulation of vintage culture, especially in the aspect of the formation of the subject-spatial environment, is observed in the countries of Western and Eastern Europe and the USA. The tendency of the organization of interiors on the basis of a combination of antique objects (or stylized antique) and modern elements in interior design became popular at the beginning of the ХХІ century. The wide assortment of design materials and their variability have created the need to consider the origin of the vintage stylistic direction, the reasons for its popularity and demand in contemporary design practice.

The objectives of this study are to determine the consideration of the ontological basis of vintage culture, the reasons for its occurrence, demand, and prevalence in contemporary design practice.

The causal link of the emergence of the vintage culture is the ontology, a philosophical doctrine of being, investigating the most common causes of all things, examining the sources, the nature and directions of the development of the universe and its components of large and small systems.

An analysis of the ontology of vintage culture is aimed at revealing the root causes of its occurrence and the peculiarities of its implementation into the design of the environment. The consideration of this question is one of the top priorities of the study of socio-cultural issues of the stylistic direction of the "vintage", which is embodied through the synthesis of social relations and culture and is a manifestation of its social essence. The social culture acts as a quality systemic that includes spiritual values, sustainable traditions, and social experience. These aspects are best shown in the stylistic direction of the "vintage", in which the revival of local traditions reflected in the ethnocultural vintage, and the rethinking of a certain social experience formed the concept of industrial vintage.

The results of the research support the idea that the technological revolution, computerization, dissemination, and popularization of communicative networks and the formation of a modern "ideal" model of human life led to the creation of a distance of the traditional cultural features in different countries of the world.

The globalization of social processes, the departure from traditional cultures, values and the associated unification and standardization of life in the new conditions of the social and economic development of the Western world have become a new reality. The mentioned processes neutralize the cultural-historical heritage, which leads to standardization, unification, and impersonation of objects of the environment of human life. The globalization erases distinctive features and traditions that are a certain obstacle to its integration. The basic principles of globalization are standardization and minimalism. The standardization is related to the economic space, the spread of global brands that promote their own concepts without taking into account specifics and traditions. In the design of the subject-space environment, standardization destroys the unity of spiritual and artistic traditions of the embodiment of cultural values, and the replacement of traditional materials and technologies in the world destroys the identity of both objects and residential and public interiors. The standardization in the design of the spatial environment gradually erases the subtleties and refinements that become economically unprofitable for their support. The rich heritage of forms of culture disappears through the natural processes of human life, which are caused by economic expediency, technological development of society and the evolution of media and innovative technologies. On the ontological level, this means the transition from the process of contemplation and the close relationship with nature to the pragmatic development and the speed of being.

The above-mentioned globalization processes, and especially the development of innovative technologies and their active implementation into all spheres of human activity, have shaped the urgent need of society for the organization of a more humanist-oriented housing spatial environment that would be of an individual nature and would create connotations with a particular culture or region. Fundamentals of the modern societies life caused the desire of a certain part of society to return to valuable landmarks linked to their cultural and historical heritage. This created new tasks for the design of spatial and spatial problems, where it became necessary to find a balance between progress and tradition, abandonment and self-identity. This task has caused the emergence of tendencies for the reproduction and preservation of cultural identity, genetic memory, support of the individualized nature of being and the specifics of the organization of the housing subject-space environment. It is entirely reflected in the concept of vintage interior, one of the areas of which is the

restoration and reconstruction of the traditional and comfortable living environment of human life.

The restoration of an authentic living environment rich in artifacts of material culture creates a harmonious coexistence of the processes of globalization and the preservation of the inheritance of past generations. In this case, the stylistic direction of “nesting” acts as a mediator between the two poles of the present: innovation and tradition, globalization and self-identification.

In the aspect of the development of vintage culture, the preservation of authentic artifacts and traditions of the past and the creation of stylized pseudo-historical objects become the dominant ones. Here one can distinguish one of the main approaches to the creation of vintage objects – appeal to national traditions and experience of the past. An important method for implementing this approach is the use of various technologies of manual production of objects of the subject-spatial environment, which in the past determined the appearance, stylistics and natural materials of the relevant traditions and artifacts.

Keywords: ontology, socioculture, vintage, design of the object-spatial environment.

Постановка проблеми в загальному вигляді. В умовах сучасних тенденцій розвитку дизайну предметно-просторового середовища все частіше зустрічається поняття «вінтаж». За останні роки даний стилістичний напрям, який базується на поєднанні старих і старовинних (або стилізованих під старовинні) та сучасних елементів предметного наповнення середовища, набув світової популярності та варіативності впровадження в інтер'єрному просторі. Неоднозначність тлумачення означеного терміна, відсутність досліджень у галузі розвитку вінтажного інтер'єру та велика кількість втілених дизайн-проектів свідчать про недостатню глибину досліджень у даній галузі мистецтвознавства.

Для дослідження стилістичного напрямку «вінтаж» одним із першочергових завдань є розгляд онтологічних основ вінтажної культури, виявлення першоджерел її виникнення та причин широкого розповсюдження в дизайні предметно-просторового середовища.

Зв'язок роботи з важливими науковими чи практичними завданнями. Дослідження проводиться відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження її досягнень у промислового комплексу, об'єктах житлової, виробничої і соціально-культурної сфери» від 20 січня 1997 р. № 37.

Наукова робота є частиною науково-дослідної роботи кафедри «Дизайн інтер'єру» ХДАДМ «Інноваційні підходи формування дизайну сучасного предметно-просторового середовища в умовах постіндустріальної трансформації» (державний реєстраційний номер 0117U001382) на 2017–2019 рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія дослідження вінтажної культури налічує всього кілька десятиліть. Невелика кількість наукових розвідок у даній галузі мистецтвознавства обумовлена тим, що стилістичний напрям «вінтаж» у дизайні предметно-просторового середовища сформувався лише з початку ХХІ сторіччя. Даний факт свідчить про те, що тема вінтажної культури, особливо в області дизайну інтер'єру, поки перебуває на стадії розвитку і формування.

Для дослідження вінтажної культури в контексті організації предметно-просторового середовища, окрім розгляду літератури з дизайну інтер'єру, було здійснено аналіз загальнотеоретичних праць, присвячених фундаментальним питанням архітектури, теорії дизайну і художнього сприйняття в цілому. Як загальнотеоретична наукова література, котра лягла в основу даного дослідження, залучались роботи з історії і теорії дизайну і візуальної культури таких авторів, як Р. Арнхейм, С. Хан-Магомедов, О. Генісаретський, Т. Бистрова, праці харківських істориків і теоретиків дизайну В. Даниленка [6] і О. Бойчука [3]. Означені джерела є також базовими для первинних наукових установок, зокрема, і з областей гуманітарного знання, які є надзвичайно важливими для комплексного осмислення вінтажної культури в сучасному суспільстві.

Стилістичний напрямок «вінтаж», як складне і багатогранне явище дизайну, детермінується низкою соціокультурних чинників, і тому виникла необхідність звернення до різних наукових дисциплін: культурології, філософії, соціології та психології. Ці дослідження дозволили зрозуміти в широкому культурологічному контексті соціокультурну проблематику вінтажу і вже потому спроектувати це розуміння на галузь інтер'єрного дизайну. Серед авторів, які розглядали суспільні процеси сучасності, різні прояви глобалізації в його альтернативних, найчастіше субкультурних рухів, які визначили соціокультурні проблеми сучасного соціуму, були розглянуті роботи Р. Абдеєва [1], Ж. Бодрійяра [2], Г. Сімела, А. Уткіна [7], Л. Фонтейна та ін.

Важливими для даного дослідження стали праці, присвячені різноманітним осмисленням прояву вінтажної культури в різних сферах діяльності людини, серед них роботи таких дослідників, як Р. Барт, О. Бреднікова, Ф. Буше, О. Вайнштейн, К. Гейл, Г. Ернер, Д. Елснер і Р. Кардинал, Х. Коду та М. Річард, С. Міллбенк, М. Мюррей та ін.

Для дослідження онтологічних основ вінтажної культури першочерговим завданням став розгляд праць сучасних філософів, котрі вивчали проблеми буття, — таких як Ф. Ажимов, М. Гартман [4], В. Губін [5], О. Доброхотов, В. Миронов, В. Рубашкін, В. Шохин та ін.

Мета роботи — окреслити онтологічну основу вінтажної культури в контексті організації житлового предметно-просторового середовища.

Викладення основного матеріалу. Розповсюдження вінтажної культури, особливо в аспекті формування житлового предметно-просторового середовища, спостерігається в країнах Західної та Східної Європи і в США. Тенденція організації інтер'єрів на основі включення вінтажних елементів набула популярності на початку ХХІ століття. Широкий асортимент проектних матеріалів та їх варіативність сформували необхідність розгляду першоджерел виникнення стилістичного напрямку «вінтаж», причин його популярності та затребуваності в сучасній дизайн-практиці.

Причинно-наслідкові зв'язки виникнення вінтажної культури є питанням онтології як філософського вчення про буття, що досліджує найбільш загальні причини всього сущого, розглядає джерела, характер і напрями розвитку Всесвіту і складових його великих і малих систем [8].

Пізнання сутності навколишнього світу та вияв першопричини виникнення й розвитку окремих його частин становить об'єкт онтологічних філософських вчень. В онтології, крім досліджень загальних закономірностей існування світу, розглядаються складові процеси та явища, відкриваються їх першооснови, визначаються категорії, що дозволяють найбільш повно відобразити сутність світу. Для побудовання філософської системи загальних принципів і закономірностей розвитку світу, вчені користуються поняттям «буття», що є реальністю, яка існує незалежно від свідомості; категорія, яка фіксує основу існування [8].

Аналіз онтології вінтажної культури спрямовано на вияв першопричин її виникнення та особливостей імплементації в площину дизайну середовища. Розгляд означеного питання становить одне з першочергових завдань дослідження соціокультурної проблематики стилістичного напрямку «вінтаж», яка втілюється через синтез соціальних відносин і культури та є проявом її соціальної сутності. Соціокультура виступає як системна якість, що включає в себе духовні цінності, стійкі традиції та соціальний досвід [9]. Означені аспекти якнайкраще проявляються в стилістичному напрямку «вінтаж», у якому відродження місцевих традицій знайшло своє відображення в етнокультурному вінтажі, а переосмислення певного соціального досвіду сформувало концепцію індустріального вінтажу.

Технологічна революція, комп'ютеризація, розповсюдження та популяризація комунікативних мереж, формування сучасної «ідеальної» моделі життєдіяльності людини привели до утворення дистанції з традиційними культурними особливостями в різних країнах світу.

Глобалізація суспільних процесів, відхід від традиційних культур, цінностей та пов'язані з ними уніфікація і стандартизація житла в нових умовах соціально-економічного розвитку західного світу стали новою реальністю [1, с. 280]. Означені процеси нівелюють культурно-історичну спадщину, приводячи до стандартизації, уніфікації та обезличення об'єктів середовища життєдіяльності людини. Глобалізація стирає самотні риси та традиції, які є певною перешкодою до її інтеграції. Основними принципами глобалізації є стандартизація та мінімалізм. Стандартизація пов'язана з економічним простором, розповсюдженням світових брендів, які просувають власні концепції без урахування специфіки та традицій. Відомі брендові фірми стають конкурентами для місцевих національних компаній, більшість із яких погано адаптуються до модних, стильових та технологічних новацій сучасності. У дизайні предметно-просторового середовища стандартизація знищує єдність духо-

вних та художніх традицій втілення культурних цінностей, а заміна традиційних матеріалів і технологій на загальносвітові знищує самотність як окремих об'єктів, так і житлових і громадських інтер'єрів. Стандартизація в дизайні предметно-просторового середовища поступово стирає тонкощі та витончення, котрі стають економічно не вигідними для їх постійної підтримки. Багата спадщина форм культури зникає через природні процеси життєдіяльності людини, які викликані економічною доцільністю, технологічним розвитком суспільства та еволюцією медійних та інноваційних технологій. На онтологічному рівні це означає перехід від процесу споглядання та тісних зв'язків з природою до прагматичного розвитку та швидкості буття. В означених умовах традиційність та ідентичність зникають у результаті природного відбору, що зумовлює появу спільнот, які стають осередком певних національних традицій та носієм культурної спадщини.

Вищезазначені глобалізаційні процеси, а особливо розвиток інноваційних технологій та їх активне впровадження в усі сфери життєдіяльності людини сформували гостру необхідність соціуму до організації більш гуманістично-спрямованого житлового предметно-просторового середовища, яке мало б індивідуальний характер та створювало б конотації з певною культурою або регіоном. Основи життєдіяльності сучасного соціуму обумовили прагнення значної частини суспільства до повернення до ціннісних орієнтирів, пов'язаних із культурною та історичною спадщиною. Це сформувало нові завдання для дизайну предметно-просторового середовища, де постала необхідність знаходження балансу між прогресом та традицією, знеособленням та власною ідентичністю. Означені завдання обумовили виникнення тенденцій до відтворення та збереження культурної самотності, генетичної пам'яті, підтримку індивідуалізованого характеру буття та специфіки організації житлового предметно-просторового середовища. Даний процес цілком відображається в концепції вінтажного інтер'єру, одним із напрямків якого є реставрація та реконструкція традиційного і комфортного житлового середовища життєдіяльності людини.

Відновлення аутентичного житлового середовища, насиченого артефактами матеріальної культури, створює гармонійне співіснування процесів глобалізації та збереження спадщини минулих поколінь. У даному випадку стилістичний напрямок «вінтаж» виступає медіатором між двома полюсами сучасності: інноваційністю та традиційністю, глобалізацією та самоідентифікацією.

Процес конструювання власної ідентичності є складним і багаторівневим. З одного боку, він базується на збереженні аутентичних джерел та історичної спадщини, з іншого — на розхожих стереотипах, уяві про власне минуле, індивідуалізованому бутті та симулякрах (Ж. Бодрійяр) [2]. Важливу роль у цьому процесі відіграють спеціально змодельовані ідеї, які виявляються комфортними і придатними для ототожнення себе

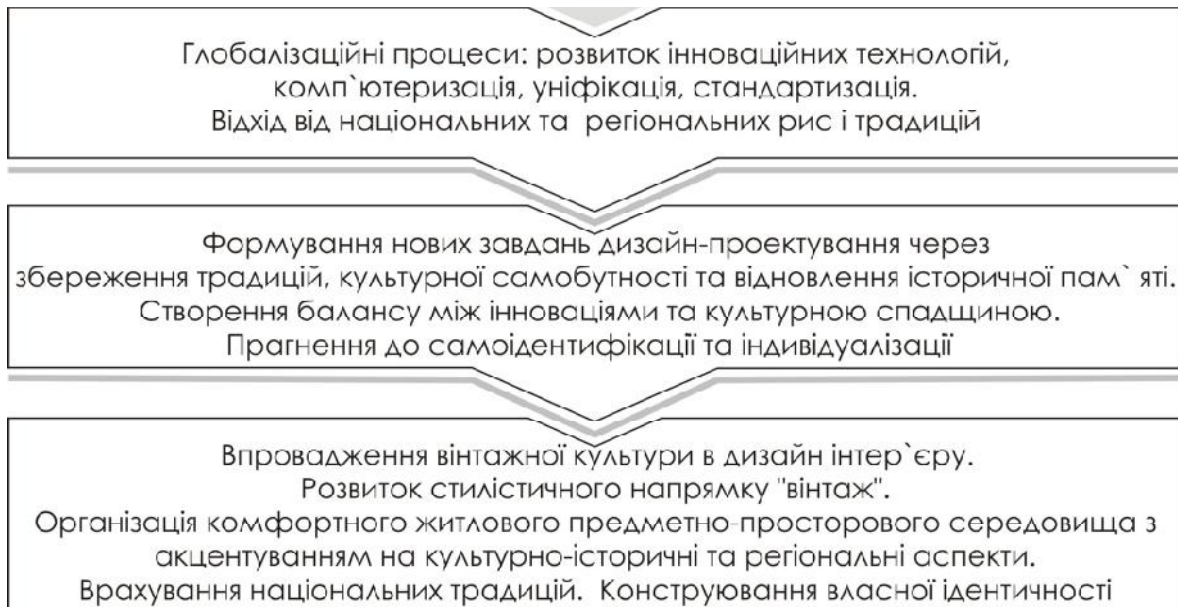

Рис. 1. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток вінтажу

з певним минулим і позиціонування в сьогоденні й майбутньому.

В аспекті розвитку вінтажної культури домінуючими стають збереження аутентичних артефактів та традицій минулого і створення стилізованих псевдоісторичних об'єктів. Тут можна виділити один із основних підходів до створення вінтажних об'єктів — звернення до національних традицій і досвіду минулого. Важливим прийомом реалізації цього підходу є використання різноманітних технологій ручного виробництва об'єктів предметно-просторового середовища, які в минулому визначали вигляд, стилістику і природні матеріали відповідних традицій і артефактів.

Висновок. Глобалізаційні аспекти, а саме: активний розвиток технологій, стандартизація, уніфікація та знеособлення стали причинами виникнення потреби соціуму в іншому підході в організації комфортного житлового предметно-просторового середовища. Одним із медіаторів між техногенністю та органічністю у сфері дизайну середовища став стилістичний напрямок «вінтаж». Вінтажна культура встановлює баланс між традиційним минулим та техногенним майбутнім, привносить у культурні реалії і середовище життєдіяльності людей комфортні форми буття і пам'ять про батьківщину, історію та самобутність.

Сучасна дизайн-практика поєднання високотехнологічного інтер'єру зі старовинними речами пояснюється потребою людини в конотаціях із певним історичним періодом та / або з певним соціокультурним контекстом. Світова проектна практика налічує варіативність прийомів впровадження старовинних (або стилізованих під старовину) речей у дизайн сучасного інтер'єру. Велика кількість високотехнологічних, уніфікованих або стандартизованих інтер'єрів сприяла форму-

ванню потреби соціуму у створенні замишеного вінтажного предметно-просторового середовища.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Представлена робота відкриває нові перспективи в галузі філософського осмислення феномена вінтажної культури в аспекті організації комфортного середовища життєдіяльності людини. Результати дослідження можуть стати підґрунтям для наукових розвідок у галузі мистецтвознавства, сумішених із соціологічними та психологічними дослідженнями.

Література:

1. Абдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации [Текст] / Р. Ф. Абдеев. — М. : Владос, 1994. — 336 с.
2. Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры [Текст] / Жан Бодрийяр ; пер. с фр., послесл. и примеч. Е. А. Самарской. — М. : Культурная революция : Республика, 2006. — 269 с. — (Мыслители XX века). — ISBN 5-250-01894-7.
3. Бойчук А. В. Пространство дизайна [Текст] / А. В. Бойчук. — Х. : Новое слово, 2013. — 368 с.
4. Гартман Н. К основоположению онтологии [Текст] / Николай Гартман ; пер. с нем. Ю. В. Медведева ; под ред. Д. В. Скляднева. — СПб. : Наука, 2003. — 639 с. — (Слово о сущем). — ISBN 5-02-026827-5.
5. Губин В. Д. Онтология : Проблема бытия в современной европейской философии [Текст] / В. Д. Губин. — М. : РГГУ, 1998. — 191 с.
6. Даниленко В. Я. Дизайн Центрально-Східної Європи [Текст] / В. Я. Даниленко. — Х. : ХДАДМ, 2009. — 172 с.
7. Уткин А. И. Глобализация: процесс и осмысление [Текст] / А. И. Уткин. — М. : Логос, 2001. — 271 с.
8. Категория бытия в онтологии [Електронний ресурс] // www.Grandars.ru : Энциклопедия экономиста : интернет-проект. — Електрон. дані. — Режим доступу : <http://www.grandars.ru/college/filosofiya/bytie-i-ontologiya.html> (дата звернення : 15.07.2018). — Назва з екрана.
9. [Мальцев А.] Что такое «социокультура» или к вопросу о состоянии отечественной социологии [Електронний ресурс] / maa13 [Андрей Мальцев] // LiveJournal. — Електрон. дані. — 31.10.2010. — Режим доступу :

<https://maa13.livejournal.com/38926.html> (дата звернення : 14.07.2018). — Назва з екрана.

References:

1. Abdeev, R. F. (1994). *Filosofiya informatsionnoy tsivilizatsii* [The philosophy of information civilization]. Moscow : Vlado. (In Russian).
2. Bodriyyar, Zh. (2006). *Obschestvo potrebleniya. Ego mify i strukturyi* [Consuming Society. His myths and structures]. E. A. Samarskaia (trans). Moscow : Kulturnaia revoliutciia & Respublika. (In Russian).
3. Boychuk, A. V. (2013). *Prostranstvo dizayna* [The space of design]. Kharkiv : Novoe slovo. (In Russian).
4. Gartman, N. (2003). *K osnovopolozheniyu ontologii* [To the basis of ontology]. D. V. Skliadnev, ed. (Iu. V. Medvedev, trans). St. Petersburg : Nauka. (In Russian).
5. Gubin, V. D. (1998). *Ontologiya : Problema byitiya v sovremennoy evropeyskoy filosofii* [Ontology : The problem of being in modern European philosophy]. Moscow : RGGU. (In Russian).
6. Danilenko, V. Ya. (2009). *Dyzain Tsentralno-Skhidnoi Yevropy* [Design of Central and Eastern Europe]. Kharkiv : HDADM. (In Ukrainian).
7. Utkin, A. I. (2001). *Globalizatsiya: protsess i osmyslenie* [Globalization: The process and comprehension]. Moscow : Logos. (In Russian).
8. Kategoriia bytiia v ontologii [The category of being in ontology]. *www.Grandars.ru*. Retrieved from <http://www.grandars.ru/college/filosofiya/bytie-i-ontologiya.html>. (In Russian).
9. Maltcev, A. (maa13). (2010, October 31). Chto takoe "sotciokultura" ili k voprosu o sostoianii otechestvennoi sotciologii [What is "socioculture" or to the question of the state of domestic sociology]. *LiveJournal*. Retrieved from <https://maa13.livejournal.com/38926.html>. (In Russian).

« »

06.09.2018